

Reflexió sobre les fonts orals, a propòsit del projecte «Memòria de la professió» del Col·legi de Metges de Barcelona

La història oral és una disciplina de la història general que mitjançant la memòria dona veu a aquells grups socials que no han tingut part en la història oficial, sobretot, perquè poques vegades apareixen en les fonts escrites. Amb l'enregistrament d'aquests testimonis s'ha creat un nou recurs: les fonts orals, molt utilitzades en les investigacions d'antropologia i sociologia. La història oral també ha servit per fer una història basada en les experiències personals, a través de les memòries, com a testimonis de fets o accions d'interès del passat. Aquest tipus d'entrevista s'anomena «entrevista en profunditat d'història de vida» i n'és un exemple la «Memòria de la professió».

L'any 2023, la pàgina web Galeria de Metges Catalans ha reprès el projecte de recuperació de la memòria oral dels metges i metgesses de Catalunya. Un projecte que va començar l'any 2002 sota el nom de «Memòria de la professió», amb el suport econòmic i material del Col·legi de Metges de Barcelona i dirigit pel Dr. Lluís Dauí.

L'objectiu de les entrevistes era fer conèixer als professionals actuals l'experiència dels metges grans, aquells que en la seva etapa de màxima activitat professional van fer contribucions de qualitat a l'exercici de la medicina i a la seva especialitat. En les entrevistes, els metges van aportar el coneixement sobre la seva etapa d'estudiants i el tipus d'ensenyament que van rebre, i, també, sobre el seu exercici en la pràctica mèdica.

En la primera etapa, l'entrevistador preguntava a l'entrevistat sobre les seves vivències com a metge, sobre la seva formació i vida laboral, i en cada cas adaptant les preguntes a la seva experiència personal; tot plegat quedava gravat. En aquests tipus d'entrevista no s'ha d'oblidar que el resultat ve definit per una situació d'interacció entre la persona que entrevista i la persona entrevistada. El document resultant (en aquest cas, imprès) també serà influït per la subjectivitat de la persona que fa l'entrevista; un fet important en la «Memòria de la professió» perquè l'entrevistador és també un metge.

La primera etapa va consistir en disset entrevistes, en les quals l'entrevistador era un metge coneixedor de la trajectòria professional de la persona entrevistada i, en alguns casos, de la mateixa especialitat mèdica. Es preparava un guió provisional amb una sèrie de preguntes que es podien anar canviant en el transcurs de l'entrevista, per adaptar-se a l'experiència i vivències del personatge. La conversa era enregistrada en àudio, després se'n feia una transcripció per escrit i, finalment, era editada, tant per l'entrevistador com per l'entrevistat. El text s'acompanyava amb la reproducció de fotografies originals. El resultat era imprès com un suplement de la revista del CoMB, el SIC (Servei d'Informació Col·legial); d'aquesta manera era enviat a tota la col·legiació. Les persones entrevistades van ser: Simeó Selga Ubach (2002), Ignasi Aragó Mitjans (2002), Gerard Manresa Formosa, (2002-2003), Moisès Broggi Vallès (2003), Manuel Camps Clemente (2003), Josep M. Massons Esplugas (2003), Josep Domingo Mas (2003-2004), Jaume Torner Sallés (2004), Jaume Planas Guasch (2004), Josep Vilar Bonet (2004), Lluís Vergé Mussella (2005), Josep Laporte Salas (2005), Francesc Barnosell Nicolau (2006), Josep Saló Serra (2007), Miquel Conill Santias (2008), Francesc Vilardell Viñas (2008) i Maria Oliveras Collellmir (2009), la primera metgessa anestesiòloga de Catalunya.

La segona etapa de la «Memòria de la professió» s'inicia el desembre de 2022, i durant el 2023 s'ha publicat una entrevista cada mes. El format de les entrevistes ha canviat respecte de la primera etapa. A cada metge i metgessa se li ha enviat, per correu electrònic, un qüestionari amb disset preguntes, iguals per a tots. Preguntes sobre la situació familiar en la infància, l'ensenyament de la medicina quan van estudiar, sobre formació a l'estranger, on han treballat i si han fet docència i recerca, i, a més, la seva opinió de la professió mèdica en general, com a col·lectiu. L'entrevistat ha de contestar les preguntes per escrit i enviar-les amb fotografies per il·lustrar les seves respostes.

D'aquesta manera, el plantejament desenvolupat en la segona etapa de la «Memòria de la professió» ha estat diferent. En aquest cas, les preguntes del qüestionari són iguals per a tots els entrevistats, i per tant no estan adaptades a la trajectòria individual de cada un. A més, les respostes no reben cap influència de l'entrevistador; això pot ser positiu, però fer memòria oral a través de l'escriptura té els seus inconvenients, ja que és difícil dominar aquest tipus d'expressió. Una conseqüència del nou model és la possibilitat de repeticions i redundàncies, a causa de l'absència de la persona que entrevista.

Les entrevistes són editades en format PDF i publicades a internet a la pàgina web Galeria de Metges Catalans, en l'apartat dedicat a la «Memòria de la professió». En aquest nou format s'ha entrevistat els doctors Pere Miret Cuadras, Josep Maria Carrera Macià, Antoni Castells Rodellas, Miguel Ángel Asenjo Sebastian, Miquel Bruguera Cortada, Josep Antoni Bombí Latorre, Xavier Carbonell-Estrany i Daniel Figuerola Pino. I les doctores Mercè Boada Rovira, pionera en el tractament de la malaltia d'Alzheimer, Carmen Gomar Sancho, primera catedràtica d'anestesiologia i reanimació de la Universitat de Barcelona, i Teresa Estrach Panella, la primera degana de la Facultat de Medicina de la Universitat de Barcelona.

El resultat dels dos formats d'història oral és molt diferent i a l'hora d'utilitzar-ho s'ha de tenir present i pensar-ne els pros i contres, com per exemple les diferències en l'extensió i qualitat de les respostes pel format d'enquesta, però malgrat això, la iniciativa de preservar l'experiència d'aquests metges i metgesses és important.

Carles Hervás Puyal
Fundació-Museu d'Història de la Medicina de Catalunya
ORCID: 0000-0002-1992-6028

Sara Fajula Colom
Museu d'Història de la Medicina de Catalunya – Col·legi de Metges de Barcelona
ORCID: 0009-0005-5066-3958